

DECIZIE

06 august 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit  
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul  
Judecătorii

Svetlana Novac  
Ala Cobăneanu, Oleg Sternioală  
Ion Corolevschi, Maria Ghervas

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției,  
în cauza civilă la acțiunea înaintată de către Verdeș Natalia împotriva  
Ministerului Justiției privind încasarea prejudiciului material și moral,  
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2014, prin care a fost  
admis apelul declarat de către Verdeș Natalia, casată hotărârea Judecătoriei Buiucani  
mun. Chișinău din 21 august 2013 și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost  
admisă parțial,

a c o n s t a t a t:

La 13.11.2012 reclamantul Verdeș Natalia a înaintat acțiune împotriva  
Ministerului Justiției, solicitând încasarea din bugetul de stat prin intermediul  
Ministerului Finanțelor a prejudiciului material de 6000 lei și moral de 80000 lei.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la 14.11.2011, OUP a SUP a CPS  
Ciocana mun. Chișinău, a inițiat cauza penală nr.2011481692 în privința sa, pe faptul  
falsificării semnăturii lui Cheptine Elizaveta din contractul de vânzare-cumpărare a  
unui teren de pământ, ce aparținea ultimei cu drept de proprietate și din contractul de  
înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață, încheiat între dânsa și Cheptine Elizaveta,  
cu scopul obținerii ilegale a bunurilor acesteia.

Cauza penală a fost pornită după semnele infracțiunii prevăzute la art.361 CP,  
temei servind plângerea lui Cheptine Elizaveta. La 18.11.2011 a fost efectuată  
percheziția conform ordonanței de efectuare din 15.11.2011, în urma căreia s-a  
ridicat contractul de înstrăinare cu condiția întreținerii pe viață nr.10082, contractul  
de vânzare-cumpărare a unui teren de pământ nr.1767 și testamentul, toate actele  
fiind încheiate legal și cu acordul lui Cheptene Elizaveta.

La 12.12.2011, prin ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuît, reclamantul  
a fost recunoscut ca bănuît în comiterea infracțiunii prevăzute de art.361 alin.(2) CP.

Prin ordonanța procurorului Brăteanu S. din 13.03.2012, din Procuratura sect.  
Ciocana, mun. Chișinău, s-a dispus încetarea urmăririi penale nr.2011481692, din  
lipsa faptei infracțiunii prevăzute la art.361 alin.(2) CP.

La 25.04.2012, prin încheierea Judecătoriei Ciocana mun. Chișinău, s-a admis  
plângerea lui Cheptine Elizaveta, fiind declarate nule ordonanțele din 13.03.2012 și  
30.03.2012 a procurorului în Procuratura Ciocana mun. Chișinău privind încetarea  
urmăririi penale ca fiind neîntemeiate, cu expedierea materialelor cauzei pentru  
continuarea efectuării urmăririi penale.

Reclamantul a indicat că s-a adresat de mai multe ori către organele de urmărire penală pentru a-i elibera ordonanța din 13.03.2012, prin care s-a dispus încetarea urmăririi penale nr.2011481692 din lipsa faptei infracțiunii prevăzute la art.361 alin.(2) CP, însă i s-a comunicat că răspunsul este expediat prin intermediul oficiului poștal, dar menționează că nu a primit nici un răspuns.

Din aceste motive a fost nevoită să se deplaseze personal la Procuratură pentru a ridica actele necesare, care i-au fost eliberate abia la 10.07.2012.

Prin ordonanța procurorului în Procuratura Ciocana mun. Chișinău din 23.08.2012, s-a dispus repetat încetarea urmăririi penale nr.2011481692 din lipsa faptei infracțiunii prevăzute la art.361 alin.(2) Cod Penal.

La fel, s-a adresat la Procuratură pentru a ridica ordonanța din 23.08.2012, însă, i s-a comunicat că răspunsul este expediat prin poștă, pe care nu l-a primit.

La 26.09.2012 a depus cererea nr.2320 către procurorul Ciocana mun. Chișinău, prin care a solicitat eliberarea ordonanței din 23.08.2012, prin care repetat s-a dispus încetarea urmăririi penale nr.2011481692, din lipsa faptei infracțiunii prevăzute la art.361 alin.(2) CP.

La 10.10.2012 s-a deplasat personal la Procuratura sect. Ciocana mun. Chișinău, unde în sfârșit i s-a eliberat actul solicitat.

Astfel, reclamantul consideră că acțiunile procesuale penale efectuate în privința sa au avut loc cu încălcarea normelor procesual penale. Din cauza acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, a avut de suferit material și moral. Urmărirea penală, desfășurată pe parcurs de unsprezece luni, a fost începută cu încălcarea normelor de drept. Acțiunile procedurale ale organelor de urmărire penală l-au intimidat, i-au atins demnitatea și reputația profesională, au provocat dubii în fața colegilor și conducerii întreprinderii în care activează privind încrederea în sine și nivelului său de profesionalism. Nenumăratele citări la organul de urmărire penală în calitate de bănuit, au făcut să se simtă înjosit, umilit, pierdut cu firea, având emoții negative, iar din cauza timpului pierdut în acest sens a fost nevoit să muncească după orele de lucru până la 20.00. Relevă că până în prezent nu i s-a adus nici o scuză în acest sens.

Reclamantul și-a întemeiat acțiunea pe dispozițiile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, nr.1545 din 25.02.1998, și art.1422 alin.(1) Cod Civil.

Prin hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 21.08.2013, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11.02.2014, a fost admis apelul declarat de către Verdeș Natalia, casată hotărârea primei instanțe din 21.08.2013 și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă parțial. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Verdeș Natalia prejudiciul material 2000 lei, prejudiciul moral 15000 lei și cheltuielile de judecată pentru asistența juridică în ordine de apel acordată de avocatul Rusu Victor în mărime de 2000 lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 17.05.2014, Ministerul Justiției a declarat recurs prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel din 11.02.2014 și menținerea hotărârii primei instanțe din 21.08.2013 prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat art.432 alin.(2), lit.c) și alin.(4) CPC și anume că la examinarea acțiunii instanța de apel a interpretat și a aplicat în mod eronat normele de drept material, iar aprecierea probelor a fost arbitrară.

Recurentul menționează precum că este neîntemeiată motivarea instanței de apel că ordonanța de încetare a urmăririi penale în legătură cu lipsa faptei infracțiunii constituie temei de reabilitare pentru Verdeș Natalia și poate servi temei legal de a invoca în mod direct că măsurile organului de urmărire penală sunt ilegale.

Afirmă că instanța de apel a aplicat eronat prevederile Legii nr.1545, deoarece nu au fost întrunite cumulativ circumstanțele prevăzute la art.6 și la art.3, norme indisolubile ce nu pot fi aplicate separat.

Consideră că organul de urmărire penală nu a acționat ilegal față de Verdeș Natalia și nu există nici o încheiere a judecătorului de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care se declară ca fiind ilegale acțiunile de urmărire întreprinse.

Totodată, recurentul menționează că Verdeș Natalia nu a contestat ordonanțele emise, respectiv măsurile de urmărire nu au fost declarate ca fiind ilegale printr-un act procedural definitiv și irevocabil, conform art.3 din Legea nr.1545.

Recurentul consideră că Verdeș Natalia a acceptat tacit acțiunile întreprinse de organul de urmărire penală, ca ulterior să înainteze o acțiune civilă în baza Legii nr.1545 în sensul încasării neîntemeiate a beneficiilor materiale din contul statului.

Referitor la faptul că în privința intimei Verdeș Natalia a fost încălcat termenul de menținere în calitate de bănuít prevăzut la art.63, alin.(2), pct.3 Cod Penal, recurentul subliniază că instanța de apel s-a expus neîntemeiat în acest sens, deoarece potrivit hotărârii Plenului CSJ nr.8 din 24.12.2012, pct.14, această chestiune nu ține de competența instanței civile, ci se decide în cadrul procedurilor penale.

În ce privește prejudiciul moral și material, consideră că nu există temei legal de a se dispune acordarea acestor sume bănești, iar mărimea despăgubirii morale este cu totul exagerat stabilită și nerezonabilă cuantumului sumelor acordate în cauze similare de Curtea Europeană și instanța națională.

Mai afirmă, precum că din moment ce a fost emisă ordonanța de încetarea a urmăririi penale pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii, această acțiune reprezintă în sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral pretins.

Conform art. 434 alin.(1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Prin prisma normei citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Ministerul Justiției, ca fiind depus în termen, deoarece a făcut cunoștință cu decizia instanței de apel la 21.03.2014.

În conformitate cu art.444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit.f) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

**Studiind materialele dosarului**, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și urmează a fi admis, cu modificarea deciziei instanței de apel.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la această concluzie reieșind din normele de drept aplicabile și circumstanțele prezentei cauze civile.

În raport cu normele de drept aplicabile, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează că potrivit art.3 alin.(1) lit.d) Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, nr.1545 din 25.02.1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanelor fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Potrivit art. 6 lit. b) aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de Procedură Penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind înfăptuirea, în timpul procesului penal, a măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației.

Conform art.10 din Legea nr.1545 din 25.02.1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.

Potrivit art.11 din aceeași Lege, mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Conform art.1422 alin.(2) Cod Civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc.

Potrivit art.1423 Cod Civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În conformitate cu art.96 CPC alin.(1), instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile, iar potrivit art.94 alin.(1) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut

procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

În raport cu circumstanțele prezentei cauze civile, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că la 12.12.2011, prin ordonanța organului de urmărire penală Verdeș Natalia a fost recunoscută în calitate de bănuît în cauza penală, iar prin ordonanța din 13.03.2012, a fost dispusă încetarea urmăririi penale pe motiv că nu există faptul infracțiunii. La 25.04.2012, în baza încheierii Judecătoriei Ciocana mun. Chișinău, a fost declarată nulă ordonanța din 13.03.2012 cu dispunerea continuării urmăririi penale. La 23.08.2012, repetat, a fost dispusă încetarea urmăririi penale din motivul că fapta nu întrunește elementele componenței de infracțiune (f.d.6-14).

Verificând legalitatea și temeinicia hotărârilor judecătorești în raport cu aspectele relatate, adică reieșind din normele de drept aplicabile, materialele și circumstanțele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că prima instanță a respins acțiunea neîntemeiat, iar instanța de apel just a admis-o, însă a stabilit incorect cuantumul prejudiciilor solicitate, ceea ce implică modificarea mărimii prejudiciului material și moral acordat de instanță.

Or, referitor la prejudiciul material pricinuit, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că Verdeș Natalia l-a suportat în mărime 3000 lei, fiind alcătuit din 1000 lei cheltuieli de asistență juridică în dosarul penal încetat (f.d.17) și 2000 lei – în prezentul dosar civil (f.d.93). Cheltuielile de judecată în baza copiei bonului de plată seria EO nr.481521/664 din 21.11.2011 nu pot fi acceptate de instanță, deoarece prezenta cauză civilă a fost intentată la 13.11.2012 adică mult mai târziu, aproape peste un an de la eliberarea bonului respectiv (f.d.17).

În privința prejudiciului moral, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că suma de 15000 lei stabilită de instanța de apel este exagerată, deoarece nu este proporțională în raport cu caracterul și gravitatea reală a suferințelor pe care le-a suportat Verdeș Natalia, dar și cu gradul de vinovăție al organului de urmărire penală la cazul pricinii.

Or, la determinarea cuantumului prejudiciului moral urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, nicidecum exagerate, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, fiind menținut astfel echilibrul între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

În contextul actelor normative și a circumstanțelor elucidate în prezenta cauză, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că este întemeiată acțiunea lui Verdeș Natalia privind încasarea prejudiciului material, alcătuit din cheltuieli de asistență juridică pentru serviciile avocatului la formularea apărării în procesul penal și procesul civil în instanța de apel, cât și a prejudiciului moral suportat.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a constatat just că Verdeș Natalia, fiind atrasă la răspundere penală și având calitatea de bănuît în cauza penală privind pretinsa comitere a infracțiunii prevăzute la art.361 alin.(2) CP, are dreptul la repararea prejudiciului cauzat, în baza normelor de drept material prevăzute la art.1422,1423 Cod Civil și Legea nr.1545 din 25.02.1998.

Din considerentele menționate, având în vedere faptul că prima instanță a respins acțiunea neîntemeiat, iar instanța de apel just a admis-o, însă a stabilit incorect cuantumul prejudiciilor solicitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ministerul Justiției și de a modifica decizia instanței de apel în partea ce ține de prejudiciul material și moral prin micșorarea sumelor dispuse a fi încasate în acest sens.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit.f) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

#### d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ministerul Justiției, în cauza civilă la acțiunea înaintată de către Verdeș Natalia împotriva Ministerului Justiției privind încasarea prejudiciului material și moral.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău din 11 februarie 2014 și se micșorează cuantumul prejudiciului material de la 4000 (patru mii) lei la 3000 (trei mii) lei, format din cheltuieli de asistență juridică în procesul penal 1000 (una mie) lei și în procesul civil în instanța de apel 2000 (două mii) lei, iar cuantumul prejudiciului moral se micșorează de la 15000 (cincisprezece mii) lei la 5000 (cinci mii) lei.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Svetlana Novac

Ala Cobăneanu

Oleg Sternioală

Ion Corolevschi

Maria Ghervas